

Stanisław Jasnosz

Bruszczewo, pow. Kościan. Stanowisko 13

Informator Archeologiczny : badania 4, 152-154

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BRZEG GŁOGOWSKI,
pow. Głogów

Zakład Antropologii Uniwersytetu
im. A. Mickiewicza w Poznaniu i
Konserwator Zabytków Archeologicznych w Zielonej Górze

Badania prowadzili mgr Janusz Piontek, dr Jan Strzałko i mgr Andrzej Marcinkian (autor sprawozdania). Finansował WKZ w Zielonej Górze. Pierwszy sezon badań. Stanowisko wielokulturowe. Cmentarzysko i osada.

Stanowisko odkryte zostało w trakcie badań powierzchniowych. Jest ono położone na niewielkim wzniesieniu, między wsiami Brzeg Głogowski i Domaniowice, na polu ornym. Badania nosiły charakter ratunkowy, mający na celu zabezpieczenie najsilniej niszczonej orką części stanowiska.

Przebadano obszar około 20 arów odkrywając 28 grobów szkieletowych, 3 groby jamowe, jeden pochówek popielnicowy oraz szereg jam osadniczych.

Szkielety usytuowane były z reguły na osi W—Z i umieszczone w jamach zawierających nieliczne ułamki ceramiki. W skład wyposażenia wchodziły najczęściej noże żelazne. Jedynie dwa groby zawierały stosunkowo większą ilość przedmiotów. Jeden szkielet dziecka zawierał 6 kabłączków skroniowych wykonanych z białego brązu, a przy szkielecie kobiety odkryto kolbę z różnej wielkości i barwy paciorków szklanych. Groby szkieletowe datowane być mogą na wczesne średniowiecze (X—XI w.).

Trzy groby jamowe pochodzą z późnych faz okresu wpływów kultur prowincjonalno-rzymskich. Odznaczały się one bogatym wyposażeniem. W jednym z pochówków natrafiono na nożyce żelazne, ostrogę z guziczkowatymi zaczepami i ornamentowanym kolcem, część gladiusa i szereg innych przedmiotów żelaznych i brązowych.

Pochówek popielnicowy zawierał charakterystyczne dla III okresu epoki brązu naczynie guzowe.

Większość odkrytych jam datować można na późny okres lateński i okres rzymski. Prawdopodobnie pochodzą one z osady przylegającej bezpośrednio i częściowo poniżej, zniszczonej przez cmentarzysko szkieletowe.

Z uwagi na dużą wartość obiektu, jak i charakter zagrożenia, badania będą kontynuowane w przyszłych sezonach badawczych.

BRUSZCZEWO, pow. Kościan

Muzeum Archeologiczne w Poznaniu

Stanowisko 13

Badania prowadził dr Stanisław Jasnosz. Finansowało Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Trzeci i ostatni sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne (około VII do początku X wieku).

Głównym zamierzeniem było ostateczne rozpoznanie wewnętrznej zabudowy grodu, jej charakter i rozplanowania oraz określenie rozmiarów (szerokości) obronnych konstrukcji ziemno-drewnianych, pozwalających w sumie na możliwie wierną rekonstrukcję całego obiektu.

Nowe wykopy o szerokości 5 m założono, również w układzie promienistym, w nawiązaniu do wykopów z poprzednich sezonów badawczych. W sumie odsłonięto 360 m² średnio do głębokości 2,30 m, a łącznie z odkrywkami z lat poprzednich — około 965 m². W ten sposób uzyskano w miarę dokładne rozmiary grodu, którego średnica wnętrza wynosiła około 30 m, a szerokość umocnień drewniano-ziemnych — średnio 8—10 m u podstawy. Na zewnętrznej stronie wału zachowały się resztki wzmacniającej go ławy kamiennej ułożonej z głazów o około 30—50 cm średnicy. Głębokość otaczającej fosy wahała się w granicach 0,8—1,3 m w zależności od warunków zewnętrznych.

Wały zbudowane były na planie wieloboku o wyraźnych załamaniach i dosyć regularnych odcinkach, co w znacznej mierze ułatwiało wewnętrzną zabudowę ciągnącą się wzdłuż umocnień, podczas gdy środek grodu pozostał wolny. Na piaszczystym podłożu majdanu zalegały pojedyncze kamienie i widoczne były nieregularne zaciemnienia, których charakteru nie można było wyjaśnić. W wykopie wschodnim, biegnącym od wnętrza grodu poprzez umocnienia i dalej w kierunku osady otwartej z tego samego czasu (zbadanej w latach poprzednich), przy wewnętrznej stronie wału znajdowało się skupienie kamieni o niezbyt regularnym układzie, w którym możnaby się dopatrywać fundamentów wieży bramnej. Z taką interpretacją przemawia również nieco szerszy w tym miejscu wał obronny i niezwykle płytka fosa.

Z pomieszczeń mieszkalnych i zabudowań gospodarczych zachowały się jedynie zwęglone resztki części przyległych do ścian wałów. Partie zabudowań od strony majdanu uległy zupełnemu spaleni i zniszczeniu, nie mniej z układu belek będzie można wnioskować o niektórych szczegółach konstrukcyjnych ówczesnego budownictwa.

Tegoroczne wykopy dostarczyły znacznej ilości zabytków ruchomych. Na pierwszym miejscu wymienić należy ceramikę w postaci 26 całkowicie zachowanych naczyń oraz około 45 spękanych. W trakcie dotychczasowych badań na tym obiekcie uzyskano serię złożoną z około 190 naczyń lepionych ręcznie (około 10 proc.) i obtaczanych oraz nie mniejszą liczbę zachowanych fragmentarycznie. W ostatnim sezonie przybyły dwa komplety żarnowe oraz dwa pojedyncze kamienie żarnowe, liczne oselki i podkładki kamienne, noże, sporo grotów do strzał, dwie ostrogi z końcami zagiętymi do środka, przęśliki, szydła, zdobione oprawki rogowe, okucia żelazne itd. Wśród znacznych ilości zwęglonego zboża, głównie żyta, pszenicy i prosa na uwagę zasługują odkryte w jednym miejscu, ułożone równolegle kłosa jęczmienia, które znajdowały się prawdopo-

dobnie w górnej części domostwa przyległej do wału obronnego i dlatego nie uległy całkowitemu zwęgleniu.

Urozmaicony, aczkolwiek w bardzo zniszczonym stanie, asortyment zabytków zachował się na grodzisku w Bruszczewie w rezultacie nagłego zniszczenia grodu w połowie X wieku lub nieco wcześniej. Jego likwidacji wiązać należy z rozwojem sytuacji politycznej na obszarze Wielkopolski w tym czasie.

Po zakończeniu prac badawczych na grodzisku przywrócono stożkowi jego poprzedni wygląd, przy czym wyrównano zniekształcony podczas ostatniej wojny środek grodziska, na którym przewiduje się ustawienie dużego głazu z odpowiednim objaśnieniem, a stoki grodziska obsadzone zostaną niskopienną roślinnością.

BUGAJ, pow. Września

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Poznaniu

Stanowisko 9 i 10

Badania prowadził dr Eugeniusz Cnotliwy. Sprawozdanie napisał mgr Dobromir Durczewski. Finansował WKZ w Poznaniu. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko z okresu wczesnośredniowiecznego, cmentarzysko kultury łużyckiej z okresu halstackiego, cmentarzysko kultury pomorskiej z okresu halstackiego.

Stanowisko 9

Badaniami ratowniczymi objęto obszar cmentarzyska szkieletowego z okresu wczesnośredniowiecznego oraz cmentarzyska kultury łużyckiej. Obydwa cmentarzyska leżą na terenie żwirowni, eksploatowanej na skalę przemysłową. Stanowisko to położone jest między Bugajem — przedmieściem Miłosławia — i zabudowaniami osady Franulka.

Prace poszukiwawcze objęły zachowaną część wzgórza, będącego utworem moreny dennej w postaci wału żwirowego, ciągnącego się na osi wschód-zachód. Przebadano obszar o powierzchni około 950 m². Odkryto 12 grobów szkieletowych, skupiających się w zachodniej części badanego stanowiska, głównie na grzbiecie wzniesienia. Większość szkieletów spoczywała w pozycji wyprostowanej, głową na zachód. Kości były na ogół dobrze zachowane. W grobach znaleziono 5 kabłączków skroniowych — 3 z nich srebrne, noże żelazne, oselkę, naczynie gliniane oraz drewniane z okuciami żelaznymi. Badania wykazały, że mamy do czynienia z cmentarzyskiem rzędownym z X—XI w. W trakcie badań na stanowisku Nr 9 odsłonięto również 6 grobów ciałopalnych, jamowych kultury łużyckiej, tworzących małe skupienie blisko szczytu wzgórza. Część grobów była silnie zniszczona. Jeden grób posiadał obwarowanie kamien-